

piše: Mira Kunstek

VRIJEME JE ZA PROMJENE - tako glasi jedan od promidžbenih slogana izbornih pobjednika. Da, i ja se slažem s njima, ali se pitam koliko smo stvarno spremni da to učinimo u predškolskom odgoju kao i u odgoju i obrazovanju u cjelini. U prvih par godina postojanja samostalne hrvatske države djelatnost predškolskog odgoja obilježile su pozitivne, suvremene, napredne ideje i promjene - donijeli smo koncepciju razvoja, programsko usmjerenje, uvodili smo eksperimentalne programe, alternativne programe, otvorili vrata roditeljima ... Definirali smo predškolski odgoj kao dio odgojno-obrazovnog sustava i stavili ga pod pokroviteljstvo Ministarstva prosvjete i kulture. Odskrinuli smo vrata pluralizmu, koncepcijskom, programskom, metodološkom. Imali smo podršku ministara do 1994. U 1994. smo stali. Nismo mogli ili nismo smjeli nastaviti progres?

Ministarstvo prosvjete i kulture se razdvojilo na 2 ministarstva. Novo

Ministarstvo prosvjete i športa počelo je zastupati i uvoditi centralizam, pojačalo utjecaj crkve i uvelo klerikalne programe u programe javnog školstva, ukinulo Zavod za školstvo, a time i legalnu mogućnost rada na unapređivanju odgojno-obrazovne djelatnosti. Dobili smo novi **Zakon - staromodan i neelastičan**, opterećen tradicionalnom terminologijom, što se najbolje prepoznaje u samom nazivu (mora li se stvarno koristiti sintagma odgoj i naobrazba predškolskog djeteta, kad se zna da je termin odgoj znanstveno primjereniji predškolskoj dobi?). Dobili smo Zakon u kojem dominira **kontrola i centralizam**. Preferira se vjerovanje - ništa nije dobro ako nije podvrgnuto kontroli države, odnosno njezinih organa vlasti (dozvole, odobrenja, verifikacije, nadzor, izbor ravnatelja). Jedino je financiranje djelatnost prema ustavnim odredbama ostavljeno organima lokalne samouprave. Međutim, tu je i najveća kontradiktornost ovoga Zakona - jer programe odobrava Ministarstvo, a plaća ih grad ili općina. U svemu su tome još i županjski uredi kao **čuvari centraliziranog sustava** djelovanja - oni će kao produžena ruka Ministarstva zaustaviti "nepodobne" programe ili njihove predlažake, ali i "sumnjive" sponzore, ako ih se grad ili općina usude prihvatiti ili podržati. Kad je tadašnji ministar shvatio da sve zakonske obveze Ministarstvo ipak nije u stanju izvršavati i istodobno provoditi kontrolu sustava koje si je samo odredilo, u velikom je stilu vratio stari Zavod pod novim imenom Zavod za **unapređenje** školstva (i tu se robovalo tradicionalizmu - želi se nekoga -školstvo-unaprijediti, dati mu viši značaj, umjesto da ga se unapređuje, usavršava, razvija). Ustanova koja je trebala vratiti dignitet školstvu i prosvjetnim djelatnicima i krenuti u promjene programa i načina rada, u pluralizam, autonomiju i slobodu, ostala je samo puka ispostava Ministarstva - bez stvarne kompetencije u odlučivanju, bez pravih inicijativa i konačno, bez novca za svrhu vlastitoga postojanja, što jest unapređivanje školstva. **Da, zaista je vrijeme za promjene.**

A izvori postoje - to su ljudi: poštini i hrabri prosvjetni djelatnici na svim razinama školstva i odgojno-obrazovne djelatnosti. Oni koji su imali volje, motiva i hrabrosti da usprkos svim poteškoćama ulažu u znanje, osobni napredak i unapređivanje vlastite prakse u radu s djecom, roditeljima i užom zajednicom. Koji su za to davali svoje slobodno vrijeme i svoj vlastiti novac. Tu su i male grupe ljudi povezane u razna udruženja, ispostave svjetskih i europskih organizacija, oboružane modernom tehnologijom, partnerima i donatorima, znanjem, knjigama i pripremljenim trening modelima. Oni su zaustavili potpuno nazadovanje i zadržali kakav takav kontinuitet. Danas, kada smo se odlučili za promjene, školstvo na svim razinama mora postati pluralističko - i u pogledu vlasništva, i u pogledu programskih koncepcija, metodičkih pristupa, udžbenika, izvora edukacije. Zakoni moraju postati jasni, provedbeno nedvosmisleni, neograničavajući i otvoreni. Standardi moraju upućivati na kvalitetu i poticati odgojno-obrazovne djelatnike na cjeloživotno učenje i na kritički odnos prema sebi i vlastitome radu. Država mora osigurati uvjete za minimum standarda, a ustanova mora preuzeti odgovornost za djecu i programe koje ostvaruje i mora znati osigurati dodatna sredstva za poboljšanje kvalitete svojih programa. Odgojno-obrazovni djelatnici moraju preuzeti odgovornost za svoj rad, za stalno usavršavanje, napredovanje i postizanje određene kvalitativne stručne licence. Isto tako, lokalna zajednica, putem svojih organa uprave, mora pomagati savjetima a ne kontrolom, mora poticati njihovu samostalnost i inicijativnost i ukinuti besmislene administrativne prepreke. **Da, vrijeme je za promjene.**

Prvi korak može biti iskustvo Republike Slovenije - oni su promjene započeli tako što su prihvatili ono što se već ostvarivalo u njihovome školstvu, legalno ili manje legalno, a zatim su sa brojnim ekipama raznih stručnjaka krenuli u poboljšanje kvalitete onoga što su zatekli. I mi to možemo, a najvažnije je da sve što se radi ne ugrožava prava djece i njihovih roditelja.